

2. PIELIKUMS. PUBLISKĀS PRIVĀTĀS PARTNERĪBAS RISKĀ NOVĒRTĒJUMA SECINĀJUMI UN PRIEKŠLIKUMI

1. Ja Valdība uzskata, ka tā spēj īstenot PPP projektus, kas ir saistīti ar augstu risku un lielām iespējamām saistībām, tad Valdībai arī jāspēj kvantificēt ar PPP projektiem saistītais risks, to attiecīgi iekļaujot Fiskālo risku deklarācijā un nodrošinot caurspīdīgumu.
2. PPP projekti ir saistīti ar paaugstinātu risku dēļ privātās partnerības, kļūdainiem naudas plūsmu, pieprasījuma aprēķiniem, neatbilstoša risku sadalījuma starp publisko un privāto partneri, kā arī institūciju zināšanu trūkuma. PPP projekti ir juridiski sarežģīti gan dēļ tā, ka daļa regulējuma ir Valdības pusē, gan arī dēļ īpašo saistību līgumu rakstura. Garais līguma izpildes periods palielina varbūtību, ka to var ietekmēt ekonomiskā/finansiālā krīze un citi neparedzami apstākļi.
3. Privātā partnera mērķis vienmēr būs peļņas gūšana nevis sabiedriskā labuma vai valdības funkciju nodrošināšana, kas it īpaši izpaužas saskaroties ar šķēršļiem un grūtībām projekta īstenošanas laikā.
4. Jāņem vērā, ka kopumā valdībām ir tendence glābt lielus projektus, tādējādi valsts budžets uzņemas lielāko daļu risku. Saskaņā ar SVF pētījumu, izmaksas no projekta, kas nav izdevies var sasniegt 1% no IKP vai ekstrēmākā gadījumā 2% no IKP.
5. Būtiski ir izvērtēt ieguvumus no PPP izveles salīdzinājumā ar tradicionālajām investīcijām. Atbilstoši SVF pētījumam vairākās valstīs PPP ir izveidoti ne dēļ to efektivitātes, bet gan, lai apietu budžeta ierobežojumus un atliktu fiskālās izmaksas tagadnē infrastruktūras pakalpojumu nodrošināšanai, un tas ir novedis vairāku valstu valdības pie zemas kvalitātes un fiskāli dārgiem projektiem.
6. PPP projekti var izmaksāt dārgāk nekā sākotnēji plānots un ir mazāk caurspīdīgi salīdzinājumā ar tradicionālajām investīcijām.
7. Kopumā valdībām ir tendence glābt lielus projektus, tādējādi valsts budžets uzņemas lielāko daļu risku.
8. Citu valstu neveiksmes liecina, ka nepilnīgā uzmanība Latvijā, kas pievērsta šim riskam var radīt būtiskus zaudējumus valsts budžetam nākotnē. Līdzšinējā pieejamā informācija liecina par necaurspīdīgumu un kvantitatīvu aprēķinu trūkumu par kopējām PPP projektu saistībām, un līdz ar to arī fiskālās ietekmes un riska novērtēšanas nepilnībām.
9. Lielākā daļa valstu ir strādājušas, lai pilnveidotu PPP stratēģiju, uzskaiti, risku vadīšanu u.c. balstoties uz negatīvo pieredzi no neveiksmēm ar būtisku fiskālo ietekmi.
10. Vairākas valstis ir pieredzējušas daudz neveiksmīgus projektus, tai skaitā Lielbritānija, Austrālija, Francija, Portugāle, Horvātija, Slovākija, Bulgārija u.c.
11. Ņemot vērā tendences pasaulē un pieejamo informāciju Latvijā, ir paredzams, ka pieprasījums pēc PPP, kā risinājuma nozīmīgu publiskā sektora investīciju finansēšanai, pieaugs, līdz ar to būtisks jautājums ir par atbilstošu risku novērtēšanu, kvantificēšanu un caurspīdīguma nodrošināšanu.
12. Sagaidāms, ka samazināsies ES fondu pieejamais finansējums un Latvijas budžeta iespējas ir ierobežotas. Daudzi projekti jau ir izstrādāti (uz 2012.gadu jau bija 60 identificēti potenciālie projekti). Līdz ar to kopumā var secināt, ka nepieciešami vien daži veiksmīgi PPP projekti, lai šis finansēšanas mehānisms tiktu plašāk pielietots ar visām no tā izrietošajām sekām.
13. Valdībai ir jāsaprot pieņemto lēmumu iespējamās sekas ne tikai šodien, bet arī attiecībā uz nākamām paaudzēm.
14. Sabiedrībai ir tiesības būt informētai par nodokļu maksātāju izlieto to līdzekļu efektivitāti.
15. Publiski pieejamā informācija liecina, ka nav apkopotas pilnvērtīgas informācijas, līdz ar to sabiedrībai netiek nodrošināts caurspīdīgums, vienota menedžmentā pieeja un skaidrība Latvijā attiecībā uz PPP projektiem nav.

16. Skaidrs mehānisms attiecībā uz PPP realizēšanu, risku novērtēšanu un caurspīdīguma nodrošināšanu ir jāizstrādā pirms šāds finansēšanas mehānisms tiek plašāk pielietots. Nepieciešamās prasības nostiprinot normatīvajos aktos.
17. Darbs pie risku kvantificēšanas metodikas izstrādes jāuzsāk nekavējoties, nodrošinot adekvātu risku aprēķinu un procesa caurspīdīgumu.
18. Informācijai par projektiem un to riskiem jābūt publiski pieejamai. Starptautiskais Valūtas fonds un Pasaules Banka ir izstrādājuši ieteikumus caurspīdīguma nodrošināšanai attiecībā uz PPP projektiem.
19. Jāievēro konsekvence PPP menedžmentā attiecībā uz vispārējās valdības sektoru.
20. Starptautiskās publikācijās no PPP skeptiķiem bieži tiek norādīts, ka vairākas organizācijas un konsultāciju kompānijas grib labi nopelnīt uz šī sarežģītā modeļa rēķina un tikt klāt pie lielajiem pensiju fondu uzkrājumiem.

Sagatavots sadarbībā ar Ilzi Brezaucku atbilstoši noslēgtajam brīvprātīga darba līgumam 2017.gada 27.decembrī par publiskās un privātās partnerības risku izpēti. Pilns pētījums pieejams elektroniski šeit: http://fdp.gov.lv/files/uploaded/FDP_1_08_409_20180406_Starpzinojums_Piel2.pdf